

Hotărârea CNCD cu privire la declarațiile prim-ministrului făcute la reuniunea PNL

CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU COMBATEREA DISCRIMINĂRII

Hotărârea din 17 iulie 2007

Dosar nr. 372/2007

Petiția nr. 6970/04.07.2007

Petenți: Romani CRISS – Centrul Romilor pentru Intervenție Socială și Studii

Reclamat: C.P.T.

Obiect: atingerea demnității și crearea unei atmosfere degradante, umilitoare, ofensatoare îndreptate împotriva minorității romilor

I. Numele, domiciliul sau reședința părților

I.1. Numele, domiciliul, reședința sau sediul petenților

I.1.1. Romani CRISS – Centrul Romilor pentru Intervenție Socială și Studii, București, Sector 1

I.2. Numele, domiciliul, reședința sau sediul reclamatului

I.2.1. C.P.T., cu domiciliul ales, Piața Victoriei, București, Sector 1.

II. Obiectul sesizării

2.1. Sesizarea petentei, Romani CRISS – Centrul Romilor pentru Intervenție Socială și Studii se referă la afirmațiile domnului C.P.T. referitoare la unii cetățeni români de etnie romă aflați în Italia, afirmații făcute cu ocazia reuniunii Delegației Permanente a Partidului Național Liberal, din data de 30 iunie 2006.

III. Descrierea presupusei fapte de discriminare

3.1. Petenta arată că în data de 30 mai 2007, la reuniunea Delegației Permanente a Partidului Național Liberal în localitatea Brașov, domnul C.P.T., prim-ministrul României și, totodată, președintele Partidului Național Liberal (PNL) a făcut afirmații referitoare la unii cetățeni români de etnie romă aflați în Italia.

3.2. Astfel, potrivit cotidianului „Evenimentul Zilei” din data de 1 iulie 2007, într-un articol semnat de dl Romulus Georgescu intitulat „T.: Creșterea pensiilor meritul PNL” se arată că „într-o pauză a reuniunii, T. a spus că Ministerul Internelor și Reformei Administrative de la București trimite o echipă de cinci polițiști care să ajute la prinderea și repatrierea romilor care comit infracțiuni în Roma. Subiectul s-a dovedit atât de important, încât a fost discutat la nivel înalt între premierul Italiei, Romano Prodi și cel român, C.P.T.

3.3. „Nu vreau ca românii care vor să muncească în Italia să aibă de suferit din cauza unui grup restrâns de cetățeni de etnie romă”, a spus prim-ministrul. „Rolul

ofițerilor români va fi acela de a-i instrui pe colegii lor peninsulari în psihologia și modul de operare al romilor care comit infracțiuni” a declarat în continuare domnul C.P.T. citat de realizatorul articolului.

3.4. De asemenea, ziarul Gazeta de Sud apărut în data de 2.07.2007, la rubrica Actualitate, sub titlul „T. își pune romii în cap” se arată că premierul C.P.T. a declarat sâmbătă, la Brașov, că mai mulți polițiști români vor fi detașați la Roma pentru a ajuta la prinderea infractorilor romi de naționalitate română și pentru a eradica, în colaborare cu poliția italiană, grupările de tip mafiot ale cetățenilor respectivi: „Acești romi comit toate infracțiunile posibile, de la tâlhărie și prostituție, până la jafuri organizate și trafic de droguri”, a precizat T.. Prim-ministrul a mai spus că a avut discuții pe această temă cu premierul Italiei, Romano Prodi, urmând să fie pusă la punct o colaborare între ministerele de interne ale celor două țări. „Voi avea o vizită oficială, pe 12 iulie, în Italia pentru a dezbate pe această temă cu oficialii din Roma”, a adăugat C.P.T.

IV. Procedura de citare

4.1. Urmare petiției înregistrate cu nr. 6970/04.07.2007, formulată de petentă, în temeiul art. 20 alin. (4) din O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și completările ulterioare, republicată, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării a îndeplinit procedura de citare a părților.

4.2. Prin adresa înregistrată cu nr. 7000/04.07.2007 a fost citat reclamatul, iar prin adresa cu nr. 7001/04.07.2007 a fost citată petenta pentru termenul stabilit de Consiliu, la data de 10.07.2007.

4.3. În temeiul art. 26 alin. (3) și art. 4 din O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și completările ulterioare, republicată, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării a solicitat, prin adresa nr. 7002/04.07.2007, reprezentantului Evenimentul Zilei să pună la dispoziția Consiliului până la data de 10.07.2007, orice mijloc de probă, inclusiv înregistrări audio, video sau date în vederea soluționării petiției menționate.

4.4. Prin adresa înregistrată cu nr. 7056/05.07.2007, Consiliul a solicitat reprezentantului Gazeta de Sud să pună la dispoziție, până la data de 10.07.2007, orice mijloc de probă, inclusiv înregistrări audio, video sau date în vederea soluționării petiției menționate.

4.5. La termenul din data de 10.07.2007 s-au prezentat: petenta, Romani CRISS, reprezentată prin avocat Mandache Costică Marian; reclamatul, C.P.T., reprezentat prin dl Dragoș Condrea, Director General în cadrul Cancelariei Prim-Ministrului.

4.6. La termenul din data de 10.07.2007, reprezentanții Evenimentul Zilei și Gazetei de Sud nu au pus la dispoziția Consiliului niciun mijloc de probă cu privire la afirmațiile reclamatului și conținutul acestora, astfel cum au fost citate și publicate în articolele la care se face referire în petiție.

V. Susținerile părților

5.1. Petenta, Romani CRISS – Centrul Romilor pentru Intervenție Socială și Studii, prin reprezentant, a depus la termen Note Scrise în susținerea petiției, însumând un înscris de 31 pagini. Reprezentantul reclamatului, având în vedere volumul notelor scrise, a solicitat Colegiului Director termen pentru a le studia și formula apărării. Petenta a lăsat la aprecierea Colegiului Director acordarea unui termen, în acest sens. Reclamatul a depus punctul său de vedere în scris cu privire la petiție și, în dovedirea apărărilor sale, a depus extras din Transcriptul Conferinței de Presă în cadrul căreia s-au făcut afirmațiile care fac obiectul petiției, precum și înregistrarea audio a acestora pe suport compact disc.

5.2. Față de solicitarea reclamatului, depunerea înscrisurilor și înregistrarea audio a conferinței de presă depusă la dosar, Colegiul Director a dat cuvântul pe fond ambelor părți și a acordat termen pentru data de 17.07.2007, în vederea depunerii de concluzii scrise.

Susținerile petentei, Romani CRISS – Centrul Romilor pentru Intervenție Socială și Studii

5.3. Pe fond, petenta a susținut că astfel cum reiese și din argumentarea sesizării depuse, reclamatul a încălcat art. 2 alin. (4) și art. 15 din O.G. nr. 137/2000 republicată, privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare. În plus, fapta de discriminare săvârșită de dl T. a avut un caracter agravat, deoarece acesta a făcut afirmațiile în cauză în calitate de premier. În acest sens, se precizează că fapta de discriminare săvârșită de dl C.P.T. este de natură să atragă răspunderea și sancționarea contravențională atât a acestuia, cât și a persoanei juridice, respectiv a Guvernului României, domnia sa realizând declarațiile în cauză în calitate de premier și în legătură cu activitatea profesională (în contextul unor interviuri cu jurnaliști referitoare la o serie de acțiuni ale Guvernului – de exemplu, majorarea pensiilor și situația unor cetățeni români din Italia).

5.4. Astfel, în opinia petentei, fapta săvârșită de premier este una deosebit de gravă, având în vedere faptul că acesta nu se mărginește la simpla prezentare a unor mesaje stereotipice, ci prezintă un mesaj profund rasist, argumentat de motivele prezentate mai jos.

5.5. Prim-ministrul afirmă: „Acești romi comit toate infracțiunile posibile, de la tâlhărie și prostituție, până la jafuri organizate și trafic de droguri”. Premierul face o referire clară la apartenența etnică a unor persoane și totodată la săvârșirea unor fapte penale de către aceștia, fără a preciza însă cum a fost stabilită apartenența etnică a acestora ori să arate ce instanțe de judecată au stabilit existența acestor fapte penale. Pe cale de consecință, domnia sa, în mod evident, încalcă prevederile Convenției-cadru pentru **protecția minorităților naționale**, care prevede faptul că fiecare persoană are dreptul de a se alege liber să fie tratată sau nu ca aparținând unei minorități și că nu se poate crea o situație de dezavantaj pentru aceasta în urma unei asemenea alegeri. Premierul cataloghează aceste persoane ca aparținând unei minorități etnice încălcând **dreptul de liberă alegere** al acestora și mai mult decât atât, se exprimă, în mod abuziv, cu privire la săvârșirea unor fapte penale, nesocotind prezumția de

nevinovăție a acestora. Lucru și mai grav, domnia sa nu diferențiază, vorbind despre comunitate în general.

5.5. Premierul mai arată și faptul că „Ministerul Internelor și Reformei Administrative de la București va trimite o echipă de cinci polițiști care să ajute la prinderea și repatrierea romilor care comit infracțiuni în Roma”. În mod îngrijorător, prim-ministrul subordonează unei gândiri rasiste activitatea instituțiilor publice. Astfel, acesta arată că o echipă de polițiști va acționa în vederea „prinderii și repatrierii romilor care comit infracțiuni în Roma”. Comportamentul nu rămâne doar la nivelul unor afirmații, chiar dacă acestea sunt grave, ci se transpune în activitatea instituției publice, care acționează în conformitate cu indicațiile rasiste ale premierului. Așadar, după cum rezultă din afirmațiile premierului, polițiștii nu merg la Roma pentru a sprijini prinderea unor cetățeni români suspecți sau condamnați pentru săvârșirea unor fapte penale, ci pentru prinderea unor cetățeni români de etnie romă, acționând astfel pe criterii etnice. Acest fapt este susținut și de afirmația premierului cu privire la necesitatea colaborării polițiștilor români cu cei italieni în ceea ce privește psihologia și modul de operare al romilor care comit infracțiuni; așa fiind, reiese cu claritate subordonarea activității instituției abilitate unei gândiri rasiste;

5.6. În mod consecvent, cu cele arătate anterior, premierul menționează că „Rolul ofițerilor români va fi acela de a-i instrui pe colegii lor peninsulari în psihologia și modul de operare al romilor care comit infracțiuni”. Această afirmație este una deosebit de gravă, raportat la conținutul și efectele sale. Prezentarea infracționalității are loc pe criterii etnice și, în mod absolut îngrijorător, dl T. vorbește despre specificitatea psihologiei infracționale a romilor și despre modul de operare al acestora. Aceste afirmații cu tentă extremistă aduc un prejudiciu clar demnității umane a romilor, creând o atmosferă ostilă și degradantă pentru minoritatea romă. Mai mult decât atât, afirmația arată și faptul că ofițerii români de poliție acționează pe criteriu etnic, dat fiind faptul că aceștia îi pot instrui pe colegii italieni cu privire la „psihologia și modul de operare al romilor care comit infracțiuni”, fapt din care rezultă că ofițerii români dețin experiență în domeniu, experiență care provine din pregătirea teoretică și practică pe care aceștia au dobândit-o în cadrul activității profesionale. În plus, o asemenea afirmație vine în contradicție cu faptul că teoriile criminologice moderne, profilul psihologic al unui infractor nu se stabilește pe criteriu etnic. Teoriile rasiste care susțineau o legătură între infracționalitate și originea etnică sau rasială fiind deopotrivă combătute și condamnate;

5.7. Încercând să justifice comportamentul său discriminatoriu, dl T. afirmă „Nu vreau ca românii care vor să meargă să muncească în Italia să aibă de suferit din cauza unui grup restrâns de cetățeni de etnie romă”. Este laudabilă intenția premierului de a proteja cetățenii români care lucrează în Italia, însă modul în care acesta prezintă situația, anume că eventualele reacții ostile ar fi cauzate de un comportament ilegal al unor persoane de etnie romă, denotă faptul că, în opinia domniei sale, romii sunt singurii sau măcar principalii vinovați pentru o atare stare de lucru. Generalizarea pe care o face dl T. este una prejudiciantă, întrucât domnia sa exclude total alți potențiali factori și blamează „un grup restrâns de romi” pentru reacțiile adverse la adresa cetățenilor români în general. O asemenea reacție din partea unui înalt oficial al statului român aduce un prejudiciu clar minorității rome, atât în plan intern,

cât și în plan internațional, și este de natură să ducă la recrudescență manifestările rasiste și intolerante față de romi.

5.8. Petenta solicită aplicarea principiului inversării sarcinii probei în dovedirea faptei de discriminare, în temeiul art. 20 alin. (6); constatarea faptei de discriminare săvârșite de dl C.P.T., în temeiul art. 19 lit. c); constatarea faptei de discriminare săvârșite de Guvernul României, în temeiul art. 19 lit. c); sancționarea faptei de discriminare săvârșite de dl C.P.T., în temeiul art. 19 lit. c) coroborat cu art. 26 alin. (1) și alin. (2); sancționarea faptei de discriminare săvârșite de Guvernul României, în temeiul art. 19 lit. c) coroborat cu art. 26 alin. (1) și alin. (2); obligarea dlui C.P.T. la prezentarea directă de scuze publice minorității rome, în cadrul unei conferințe de presă, cu participarea a minimum trei cotidiene și două televiziuni centrale, în temeiul art. 20 alin. (3); obligarea Guvernului României la publicarea unui comunicat de presă în care să ceară scuze publice minorității rome, în temeiul art. 20 alin. (3); obligarea Guvernului României la organizarea a două dezbateri publice privind discursul rasist și libertatea de exprimare, rolul formatorilor de opinie în combaterea discriminării, în temeiul art. 20 alin. (3).

Sușinerile reclamatului C.P.T.

5.9. Reclamatul, prin reprezentant, a susținut pe fond că sesizarea nu este fundamentată, deoarece nu este dovedită existența unui raport de cauzalitate între declarațiile prim-ministrului și atingerea demnității și crearea unei atmosfere degradante, umilitoare și ofensatoare la adresa cetățenilor români de etnie romă. Înregistrarea audio și transcrierea acesteia, care se pun la dispoziția Consiliului, conținând declarațiile de presă făcute de prim-ministru în data de 30 iunie a.c., în urma unei întrebări puse în cadrul conferinței de presă la Brașov, demonstrează că atât afirmațiile sale, cât și contextul în care au fost făcute nu au nicio legătură cu vreo asemenea intenție.

5.10. Față de argumentul adus în susținerea petiției potrivit căruia „persoanele la care se referă dl T. nu au fost identificate ca fiind persoane de etnie romă, neexistând o situație reală”, urmărindu-se doar discreditarea imaginii etniei rome, reclamatul a subliniat faptul că afirmațiile prim-ministrului care ar putea avea legătură cu obiectul petiției nu au caracter general, acestea nereferindu-se la etnia romă în ansamblul său, ci la un grup izolat de persoane, care desfășoară activități infracționale pe teritoriul Italiei, conform celor relatate de oficiali italieni.

5.11. Existența situației la care face referire declarația invocată a reieșit în urma discuțiilor purtate de către prim-ministru și alți demnitari ai statului cu diferite personalități politice ale statului italian, în primul rând prim-ministrul Republicii Italiene, care au adus la cunoștința autorităților române problemele cu care se confruntă în ceea ce privește unii emigranți de origine romă din România, din cauza problemelor legate de inserția socială.

5.12. În acest sens, primarul orașului Roma, dl Walter Veltroni, cu ocazia vizitei sale recente la București, în 25 iunie a.c., și-a exprimat dorința identificării unei modalități de cooperare între autoritățile române și cele italiene pentru combaterea fenomenului infracționalității, în condițiile în care se creează, în mod nemeritat, un

efect negativ de imagine asupra tuturor emigranților români, deci inclusiv pentru emigranții români de etnie romă care respectă legile statului italian.

5.13. Declarațiile prim-ministrului au vizat strict modalitățile de soluționare a problemei în discuție, în conformitate cu normele legale incidente, prin îmbunătățirea colaborării dintre organele de poliție din Italia și România în lupta împotriva fenomenului infracțional, nefiind pusă sub nicio formă problema luării unor măsuri care să aducă atingere demnității cetățenilor români de etnie romă sau care prin intenție sau efecte să creeze o atmosferă degradantă, umilitoare și ofensatoare la adresa minorității rome.

5.14. În analiza art. 15 din O.G. nr. 137/2000, republicată, trebuie avut în vedere că realizarea conținutului contravenției presupune reunirea a două elemente, și anume: un comportament (declarații, gesturi, atitudini) ce aduce atingere demnității ori creează o atmosferă degradantă, umilitoare sau ofensatoare unei persoane, grup de persoane sau unei comunități și al doilea element, cauza ori motivația dată de apartenența la o anumită rasă, naționalitate, etnie, religie, categorie socială sau la o categorie defavorizată. În acest sens, prim-ministrul s-a referit la problemele ridicate autorităților italiene de către unii emigranți români datorită infracțiunilor săvârșite de aceștia. Măsurile anunțate în aceste declarații au ca scop apărarea demnității și asigurarea unei atmosfere de normalitate comunității românești din Italia, implicit a cetățenilor români de etnie romă din Italia. Aceste susțineri, în opinia reclamatului, reprezintă proba clară că textul de lege menționat mai sus nu se poate aplica sesizării de față. În același sens, nu se poate reține nici aplicarea art. 2 alin. (4) din ordonanța invocată, deoarece nu se poate susține defavorizarea etniei rome ori aplicarea unui tratament injust sau degradant acesteia.

5.15. Reclamatul a susținut că prin referirile la unii cetățeni români de etnie romă, care săvârșesc infracțiuni pe teritoriul Italiei, prim-ministrul nu a creat o **imagine negativă etniei rome**, ci a informat cu transparență opinia publică în legătură cu unele probleme pe care le-au ridicat reprezentanții ai autorităților italiene, în mod repetat, în contactele oficiale, discutarea acestor situații făcându-se la inițiativa oficialilor italieni, iar măsurile care s-au invocat sunt circumscrise activităților de cooperare pe linia JAI între statele membre ale UE pentru împiedicarea perpetuării unor fapte anti-sociale, nefiind cazul să se interpreteze ca fiind destinate să pună într-o situație discriminatorie, degradantă, umilitoare sau ofensatoare cetățenii români de origine romă sau orice alt cetățean. O asemenea conduită reflectă responsabilitatea și preocuparea Guvernului ca înșiși cetățenii români din străinătate, oricare ar fi ei, să nu fie puși în situații de discriminare sau supuși unor reacții de respingere, degradante, umilitoare sau ofensatoare din partea comunităților majoritare unde se află, în alte țări, din cauza unor acțiuni vădit anti-sociale produse de grupuri infracționale constituite din unii cetățeni români.

Concluziile scrise ale părților

5.16. La termenul din 17.07.2006, părțile au depus concluzii scrise. Petenta Romani CRISS, față de transcrierea interviului acordat de premier, prezentată ca probă în fața CNCD de către reprezentantul reclamatului, a susținut că aceasta scoate în evidență caracterul discriminatoriu al afirmațiilor în cauză.

5.17. „Este vorba despre numărul de români, de cetățeni români, atenție, de cetățeni români de etnie romă care constituie un grup de multe ori cu caracteristici infracționale deosebit de periculoase care se înmulțesc la Roma”. Afirmatia dlui T. reliefează un discurs rasist, având în vedere faptul că prezintă romii ca fiind un grup care are de multe ori caracteristici infracționale „deosebit de periculoase”. Așadar, se face o conexiune certă între factorul etnic și infracționalitate, subliniindu-se și faptul că, în cazul infracționalității romilor, există un grad de pericolozitate deosebit. Afirmatiile sunt făcute în deplină cunoștință de cauză, lucru ce reiese din formulare (cum ar fi de exemplu referirea la gradul deosebit de pericolozitate al infracționalității la romi), precum și din faptul că însuși premierul atrage atenția că face referire, nu la români sau la cetățeni români, ci la „cetățeni români de etnie romă”. Pe cale de consecință, dl T., cu intenție și în deplină cunoștință de cauză, face referire la infracționalitate și scoate în evidență apartenența etnică a unor persoane despre care afirmă că sunt autorii unor infracțiuni;

5.18. Din faptul că însuși premierul atrage atenția că face referire, nu la români sau la cetățeni români, ci la „cetățeni români de etnie romă”, reiese cu certitudine caracterul vădit discriminatoriu, constând într-un tratament diferențiat, injust și degradant la adresa romilor, dat fiind faptul că domnia sa atunci când face referire la infracționalitate, scoate în evidență doar situația comunităților de romi, iar nu și cazul altor comunități etnice. În plus, după cum se arată în continuare, simpla prezentare a apartenenței etnice a unei persoane presupusă a fi săvârșit o faptă de discriminare are drept efect crearea unei stări ofensatoare, jignitoare, degradante.

5.19. Deosebit de gravă este asocierea pe care premierul o face între mafie și grupuri de romi. Astfel, în contextul preocupării autorităților române și italiene față de **fenomenul infracționalității comunității rome**, premierul explicitează „pentru că vreau să înțelegi foarte bine, dacă Italia s-a făcut remarcată în anii '20 din cauza Mafiei, nu vreau ca România să-și afecteze, să-și strice imaginea din cauza acestor grupuri care comit toate infracțiunile posibile începând de la tâlhării, prostituție, trafic de droguri, pedofilia și se poate continua”. Premierul face o analogie între situația Mafiei în Italia în anii '20 și cea a comunităților de cetățeni români de etnie romă aflate în prezent în Italia. În încercarea lăudabilă de a proteja imaginea României în străinătate, premierul prezintă o stare de infracționalitate circumscrișă pe criterii etnice și arată că aceste grupuri de cetățeni români de etnie romă (cum i-a descris în mod expres în începutul interviului) săvârșesc toate infracțiunile posibile, de unde rezultă faptul că domnia sa face o afirmație cu privire la apartenența etnică a acestora, dar nu arată în mod expres cum a fost stabilit faptul că persoanele în cauză aparțin unei etnii sau alteia și arată că aceste grupuri de persoane rome săvârșesc diferite infracțiuni, însă nu arată cum a fost stabilită săvârșirea infracțiunilor prezentate și nici dacă există documente, în speță hotărâri judecătorești, prin care să se stabilească săvârșirea faptelor și apartenența etnică a persoanelor în cauză.

5.20. Explicitând originile infracționalității la romi, premierul român arată că „din cauza fenomenelor legate de slaba capacitate de inserție socială a romilor, apar aceste fenomene care sunt preocupante și pentru autoritățile italiene, dar nu numai, pentru toate țările din Europa și trebuie să gândim un set de măsuri speciale”. În mod consecvent, premierul reiterează conexiunile dintre apartenența etnică și infracționalitate,

pornind chiar de la cauzele infraționalității, arătând că acestea au la origine motivații sociale, în speță situația socială precară a romilor și implicit eșecul politicilor de inserție socială derulate până în prezent. Acest fapt reliefează încă odată conexiunea făcută de premier între infraționalitate și apartenența etnică prin aceea că acesta face referire explicită la inserția socială a romilor, iar nu a altor grupuri etnice sau sociale, ca fiind sursa infraționalității acestor grupuri de romi.

5.21. Petenta arată că înregistrarea audio conține atât prezentarea făcută de premier, cât și un dialog ulterior între acesta și jurnaliști, însă dialogul este mai dificil de urmărit pe înregistrarea audio și nu este consemnat în transcriere, astfel încât nu reiese în niciun fel că premierul nu a făcut afirmațiile care îi sunt atribuite în mod expres în cele două articole de presă menționate în petiție (a se vedea *infra.* parag. 5.5-5.7). În acest sens, petenta susține că potrivit principiului inversării sacinii probei, era de datoria premierului să arate că nu a realizat afirmațiile în cauză.

5.22. Reclamatul a depus concluzii scrise prin care a susținut că sesizarea este neîntemeiată având în vedere inexistența scopului atingerii demnității ori creării unei atmosfere degradante pentru comunitatea romilor; declarațiile au privit problematica fenomenului infraționalității românești din Italia, cu accent pe măsurile luate de autoritățile române pentru a contribui la limitarea și diminuarea acestui fenomen.

5.23. Preexistența datelor și informațiilor privitoare la fenomenul infraționalității românești din Italia au fost deținute de autoritățile române în cadrul procesului de colaborare cu autoritățile italiene. Declarațiile au avut ca premisă semnalele părții italiene privind necesitatea intensificării cooperării româno-italiene în domeniul combaterii criminalității. Cu ocazia întâlnirilor bilaterale la nivel înalt, partea italiană a ridicat din proprie inițiativă, ca fiind de interes prioritar, aspecte legate de diverse forme de infraționalitate comise de cetățeni români aflați în Italia, fiind menționate atât problemele sociale ale comunității rome, dar și numeroase acte comise de unele persoane de cetățenie română din aceste comunități.

5.24. Date concrete cu privire la acest fenomen sunt incluse în „Raportul privind criminalitatea în Italia la nivelul anului 2006” prezentat de ministrul de interne italian la data de 20 iunie 2007.

5.25. Primarul Romei, cu ocazia vizitei sale în România, a sugerat detașarea unor ofițeri români de poliție în cadrul Poliției italiene, în special pentru taberele de romi, pentru combaterea crimei organizate, a traficului de femei și copii, traficului de droguri și a infraționalității foarte ridicate. Primarul italian a subliniat necesitatea unei intervenții de urgență pentru oprirea fluxului migrator de cetățeni români de etnie romă. Aceste aspecte sunt reflectate în Nota de audiență din data de 27 iunie, anexată la dosarul petiției.

5.27. Aspecte ale aceleiași problematici au fost ridicate, la solicitarea sa, de premierul italian, Romano Prodi, în întâlnirea cu premierul român din data de 22 iunie a.c., conform comunicării oficiale a Reprezentanței României la UE anexată la dosarul petiției.

5.28. Diverși demnitari și oameni politici italieni s-au referit la problematica infraționalității românești din Italia, în general, dar și la aspectul particular al infraționalității în rândul cetățenilor români de etnie romă așa cum rezultă din luări de poziție reflectate în mass-media italiană din primul semestru al acestui an, așa cum rezultă din înscrisurile anexate la dosar (extrase din articole de presă).

5.29. Aceste aspecte sunt publice și fac obiectul unor ample discuții în Italia, cu efecte asupra imaginii României și a cetățenilor săi, fiind de altfel reflectate și în mass-media din România, așa cum arată articolele și știrile din perioada mai-iunie a.c., anexate la dosarul petiției.

5.30. Prin urmare, apare ca nefundamentată susținerea petentei conform căreia prim-ministrul nu ar fi avut în vedere o situație reală privitoare la recrudescența fenomenului infracțional în rândul comunității românești din Italia, ci ar fi incriminat întreaga comunitate romă, fără o bază reală.

VI. Motivele de fapt și de drept

6.1. Colegiul Director ia act de faptul că, la audierile care au avut loc la termenul stabilit de Consiliu, petenta a invocat prevederile art. 20 alin. (6) din O.G. nr. 137/2000, republicată, subliniind necesitatea inversării sarcinii probei în petiția dedusă soluționării. Petenta a învederat Colegiului Director că își întemeiază petiția sub aspect probator exclusiv pe conținutul articolelor de presă, în speță „Evenimentul Zilei”, 1.07.2007, articol intitulat „T.: Creșterea pensiilor meritul PNL” (a se vedea *infra* parag. 3.2.) și Ziarul Gazeta de Sud, 2.07.2007, la rubrica Actualitate sub titlul „T. își pune romii în cap” (a se vedea *infra* parag. 3.4.), ceea ce, în opinia sa, dovedește existența unor fapte ce permit a se presupune existența unei discriminări directe sau indirecte, astfel cum reclamă prevederile art. 20 alin. (6).

6.2. Raportat la conținutul art. 20 alin. (6) din O.G. nr. 137/2000, republicată, Colegiul Director reține principiul care decurge din prevederile art. 20 alin. (6), în cazurile de discriminare, ca excepție de la principiul din dreptul comun *onus probandi incubit actori*, potrivit căruia sarcina probei revine celui care face o propunere (afirmație) înaintea judecății.

6.3. În materia dreptului comun, reținem că inclusiv pârâtul are sarcina de a proba ceea ce afirmă, în contextul în care iese din pasivitate și se apără dovedind netemeinicia pretențiilor reclamantului, devenind sugestiv principiul *probatio incumbit ei qui dicit, non ei qui negat*, sarcina probei fiind astfel împărțită între reclamant și pârât. (a se vedea, în acest sens, Tratat teoretic și practic de procedură civilă, vol. II, prof. univ. dr. *Viorel Mihai Ciobanu*, Ed. Național, p. 155).

6.3. Trebuie precizat însă că principiul inversării sarcinii probei, astfel cum este preluat de legiuitorul român și transpus în art. 20 alin. (6) nu incumbă *sui generis* obligația exclusivă a celui reclamat de a dovedi un fapt negativ în sensul în care nu este discriminare, răsturnându-se total proba în sarcina reclamatului.

6.4. Colegiul Director reține că sintagma „inversarea sarcinii probei” nu reflectă în mod acurat substanța acestuia, deoarece procedura definită este mult mai nuanțată decât ceea ce sugerează textul sintagmei. Ceea ce implică principiul în fapt este o împărțire a sarcinii probei și o transferare către reclamat a acelor elemente care îl privesc, cu privire la faptele în cauză.

6.5. Nu se poate interpreta astfel că ne situăm în prezența unei excepții absolute a inversării sarcinii probei de la regulile procedurale potrivit principiului *onus probandi incubit actori* de vreme ce însăși regula procedurală statuată în art. 20 alin. (6) fixează obligațiile părților sub aspect probator, împărțind sarcina probei între petent

și reclamat. Astfel, „persoana interesată are obligația de a dovedi existența unor fapte care permit a se presupune existența unei discriminări directe sau indirecte, iar persoanei împotriva căreia s-a formulat sesizarea îi revine sarcina de a dovedi că faptele nu constituie discriminare”.

6.6. Potrivit acestui principiu, persoana interesată, în cazul nostru, petentul, trebuie să indice suficiente elemente care permit presupunerea existenței unei discriminări. Aceste elemente pot fi considerate ca mijloace de probă în sprijinul existenței unui tratament diferit (excludere, restricție, preferință, deosebire) aplicat petentului direct sau indirect, însă trebuie precizat că raportat la prevederile art. 20 alin. (6) obligația care incumbă petentului este de „a dovedi existența unor fapte”, ceea ce ne situează în domeniul principiului general al sarcinii probei ce revine petentului de a dovedi fapte, însă, ca excepție, legiuitorul stabilește „fapte care permit a presupune existența unei discriminări directe sau indirecte”, astfel cum e definită de O.G. nr. 137/2000, republicată. Acest aspect impune din punct de vedere procedural obligația petentului în susținerea afirmațiilor sale de a dovedi existența unei fapte de natură a da naștere unei prezumții de tratament diferit aplicat.

6.7. În acest moment, persoanei împotriva căreia s-a formulat sesizarea îi revine sarcina de a dovedi că faptele nu constituie discriminare. Or, sub acest aspect, se poate constata fără dubiu că rezultă excepția de la materia dreptului comun în ceea ce privește sarcina probei, de vreme ce petentului nu îi incumbă obligația de a dovedi lipsa justificării tratamentului diferențiat (deosebire, excludere, restricție, preferință); [a se vedea, în același sens, și jurisprudența CJCE, cauza *Bilka Kaufhaus*, parag. 31; cauza C-33/89 *Kowalska* (1990) ECR I-2591, parag. 16; cauza C-184/89 *Nimz* (1991) ECR I-297 parag. 15; cauza C-109/88 *Danfoss* (1989) ECR 3199, parag. 16; cauza C-127/92, *Enderby* (1993) ECR 673 parag. 16].

6.8. Colegiul Director reține că petenta Romani CRISS invocă jurisprudența CJCE, în speță, cauza C-381/99 *Brunnhofers vs. Osterreichischer Bank Postsparkasse* [2001] ECR I-4961 sau C196 *Vasiliki Nikoloudi vs. Organismos Tilepikinonion Ellados AE* [2005] ECR I-1789. Asemănător raționamentului invocat mai sus de Colegiul Director (a se vedea *infra* parag. 6.3.-6.7), CJCE precizează: „în cazul în care reclamantul aduce probe prin care arată că criteriile pentru stabilirea existenței unei diferențe de plată între femei și bărbați și pentru identificarea muncii comparabile sunt îndeplinite, astfel încât, *prima facie*, există un caz de discriminare și va fi apoi în sarcina angajatorului să dovedească faptul că nu a existat o încălcare a principiului plății egale.

6.9. Este evident că și interpretarea CJCE are în vedere în esență împărțirea sarcinii probei, de vreme ce, astfel cum precizează Curtea, „în cazul în care reclamantul aduce probe... astfel încât, *prima facie*, există un caz de discriminare” „va fi apoi în sarcina angajatorului să dovedească” că nu a existat o încălcare a principiului de tratament egal [decizia CJCE C-381/99 *Brunnhofers vs. Osterreichischer Bank Postsparkasse* (2001) ECR I-4961, parag. 52-53].

6.10. Astfel cum a statuat și CEDO, diferența de tratament devine discriminare atunci când se induc distincții între situații analoge și comparabile, fără ca acestea să se bazeze pe o justificare rezonabilă și obiectivă. Instanța europeană a decis în mod constant că pentru ca o asemenea încălcare să se producă, „trebuie stabilit că

persoane plasate în situații analoge sau comparabile, în materie, beneficiază de un tratament preferențial și că această distincție nu-și găsește nici o justificare obiectivă sau rezonabilă”.

6.11. Astfel, sarcina probei în ceea ce privește dovada justificării, se transferă reclamatului, acesta urmând să dovedească un fapt pozitiv, și anume faptul că tratamentul diferit, aplicat în cauză, are o justificare obiectivă sau rezonabilă în vederea atingerii unui scop legitim, iar mijloacele de atingere sunt proporționale, ceea ce echivalează în practică cu dovada că nu s-a săvârșit o faptă de discriminare.

6.12. CNCD sau instanțele de judecată dispun de o marjă de apreciere pentru a determina dacă și în ce măsură diferențele între situații analoge sau comparabile sunt de natură să justifice distincțiile de tratament juridic aplicate.

6.13. Coroborat la aspectele de fapt deduse soluționării, Colegiul Director, constată că este sesizat cu privire la conținutul unor acte sau fapte care îmbracă forma unor afirmații exprimate prin cuvinte. Obiectul dedus soluționării petiției este circumscris analizei afirmațiilor în cauză, ceea ce presupune, în primă instanță, constatarea existenței afirmațiilor și, în ultimă instanță, constatarea conținutului afirmațiilor, sub aspectul incidenței sau nu a prevederilor O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și completările ulterioare, republicată.

6.14. Referindu-ne la fondul petiției deduse soluționării, reținem că petenta a învederat Colegiului Director că își întemeiază petiția sub aspect probator exclusiv pe conținutul articolelor de presă, în speță „Evenimentul Zilei”, 1.07.2007, articol intitulat „T.: Creșterea pensiilor meritul PNL” (a se vedea *infra* parag. 3.2.) și ziarul Gazeta de Sud, 2.07.2007, la rubrica Actualitate sub titlul „T. își pune romii în cap” (a se vedea *infra* parag. 3.4.).

6.15. Colegiul Director constată că la termenul din data de 10.07.2007, reprezentanții Evenimentul Zilei și Gazetei de Sud nu au pus la dispoziția Consiliului niciun mijloc de probă cu privire la afirmațiile reclamatului și conținutul acestora, astfel cum au fost citate și publicate în articolele la care se face referire în petiție.

6.16. Referindu-ne la afirmații care pot face obiectul unor plângeri deduse soluționării, astfel cum CNCD a statuat în jurisprudența sa, este necesară constatarea existenței/inexistenței afirmațiilor, precum și examinarea întregului complex de împrejurări în care cuvintele au fost rostite. Astfel, utilizarea unor sintagme precum „țigan/țigani”, „rom/romi”, „homosexuali”, „sidos” „cioară/ciori” etc., referitoare la anumite categorii de persoane trebuie analizate contextual raportate la întreg, având în vedere modul și locul în care au fost făcute, motivul, declarațiile, articolele, publicațiile, titlul articolelor, cât și conținutul acestora, punctele de vedere ale celor care le-au scris sau prezentat, modul și contextul în care au fost făcute, precum și impactul, efectul acestora. (a se vedea, în acest sens, hotărârea nr. 212/02.09.2005 privind folosirea expresiilor „homosexual”, hotărârea nr. 323/28.11.2005 privind afirmații de genul „romi expulzați din statele civilizate, din cauza infracțiunilor comise. Ei ne fac de râs...”, hotărârea nr. 9/17.01.2006 privind folosirea expresiilor „țigani”, hotărârea nr. 165/06.06.2006 privind afirmații la adresa minorității maghiare, hotărârea nr. 251/07.06.2006 privind afirmații de genul „cioară”).

6.17. Față de aceste considerații, Colegiul Director ia act de faptul că reclamatul a depus punctul său de vedere în scris cu privire la petiție și în dovedirea apărărilor sale

a depus extras din Transcriptul Conferinței de Presă în cadrul căreia s-au făcut afirmațiile care fac obiectul petiției precum și înregistrarea audio a acesteia pe suport compact disc.

7.1 *În fapt*, Colegiul Director reține potrivit probelor anexate la dosar, în special înregistrarea audio, că în data de 30 iunie 2007 și nu 30 mai 2007, astfel cum precizează petenta în petiția sa, cu ocazia reuniunii Delegației Permanente a PNL, organizată la Brașov, reclamatul, în cadrul unei conferințe de presă organizate la jumătatea reuniunii, astfel cum precizează el însuși, (a se vedea min. 0.9-0.11 din probele anexate la dosar, înregistrare audio pe suport compact disc) a prezentat o parte a concluziilor care s-au desprins în cadrul întâlnirii până la momentul respectiv referitoare la prezentarea rapoartelor de activitate ale grupurilor parlamentare de la Senat și Camera Deputaților și Parlamentul European (min. 0.46-1.05).

7.2. În contextul discuțiilor din cadrul Conferinței de Presă legate de subiectul energiei, reclamatul a precizat faptul că în cadrul unei întrevederi cu premierul Italiei a discutat două subiecte.

7.3. „(min. 36.29-36.56) La Consiliul European care a avut loc săptămâna trecută, am avut o întrevedere cu primul ministru al Italiei, Romano Prodi, de care nu am vorbit public, nu pentru că ar fi secretă, ci pentru că cred că subiectul principal era Consiliul European și reforma constituțională. Am avut o lungă discuție cu Romano Prodi în care am discutat două subiecte pe care vi le pot împărtăși, unul legat de energie și altul vi-l spun imediat”.

7.4. (min. 36.56 – 37.25) „În cel legat de energie este vorba de o conductă care urmează să traverseze Marea Neagră și care va ajunge în Bulgaria și care va avea un traseu care se duce către Adriatică și Austria. Se va bifurca conducta, deci către Adriatică să servească Italiei, către Austria, pentru austrieci, evident. Acest traseu va avea 450 de kilometri în Bulgaria și 450 de kilometri în România”.

7.5. (min. 37.26-38.20) „Pe de altă parte, trebuie să înțelegeți că fiecare țară la nivel european încearcă să se poziționeze în acest context strategic energetic și până acum ceea ce s-a observat și a fost de altfel și una din concluziile critice ale Consiliului European din primăvară, este că s-a încercat o politică pe cont propriu; fiecare țară să-și valorifice atuurile; și această negociere bilaterală, țară membră a UE – Rusia, îi dă posibilitatea Rusiei să joace de pe o poziție mai puternică și de aceea s-a încercat federalizarea tuturor și abordarea acestei strategii la nivelul UE și este lucrul pentru care am pledat inclusiv noi ca țară, România”.

7.6. Ca urmare a prezentării acestui subiect au fost adresate o serie de întrebări și răspunsuri, ulterior reclamatul fiind întrebat care este cel de-al doilea subiect discutat cu Romano Prodi, prim-ministrul Italiei.

7.7. (min. 40.55-44.12) „Subiectul l-am discutat în săptămâna aceasta și cu primarul Romei. Este vorba de numărul de români, de cetățeni români, atenție, spun, de cetățeni români de etnie romă care constituie un grup de multe ori cu caracteristici infracționale deosebit de periculoase care se înmulțește la Roma. Primarul Romei, dar și prim-ministrul italian sunt preocupați de acest fenomen în egală măsură cu autoritățile române. De ce? Pentru că vreau să înțelegeți foarte bine, dacă Italia s-a făcut remarcată în anii ‘20 din cauza Mafiei, nu vreau ca România să-și afecteze, să-și strice imaginea din cauza acestor grupuri care comit toate infracțiunile posibile începând de la tâlhării, prostituție, trafic de droguri, pedofilie și se poate continua”.

7.8. „Și ca atare, ceea ce am discutat și am și hotărât cu premierul Italiei este că urmează să aibă loc o vizită oficială a ministrului de interne român în Italia; eu voi face o vizită oficială pe 12 iulie în Italia și vreau până atunci să rezolvăm amplificarea colaborării între cele două ministere de interne în așa fel încât prin trimiterea unui număr suplimentar de polițiști români să fim în stare să stăpânim amplificarea acestui fenomen infracțional”.

7.9. „Eu nu vreau ca din cauza unui grup de oameni, toți românii care muncesc în Italia să sufere. Cea mai mare parte, majoritatea covârșitoare, și acest lucru nu vi-l spun numai eu, dar îl spun și autoritățile italiene, recunosc că românii își văd de treabă, sunt unii din ei care au reușit să-și pună pe picioare propriile afaceri, s-au integrat în societate, au asimilat valorile adevărat europene”.

7.10. „Din cauza fenomenelor legate de slaba capacitate de inserție socială a romilor apar aceste fenomene, care sunt preocupante și pentru autoritățile italiene, dar nu numai, pentru toate țările din Europa și trebuie să gândim un set de măsuri speciale. Dacă mă întrebați astăzi care vor fi măsurile pentru a-i ajuta să-i scoatem din această caracatiță, care pe mulți îi cuprinde, pentru că sunt de exemplu copii care sunt angrenați în aceste activități și care nu au pe fond nimic rău, nu știu ce să vă spun acum care sunt cele mai adaptate măsuri; dar cel puțin preventiv, vom întări dispozitivul de poliție, cooperarea cu autoritățile italiene pentru a încerca să frânăm acest fenomen”.

7.11. „Nu vreau ca lucrurile acestea să devină o frână în calea românilor care doresc să meargă acolo, să muncească cinstit, să-și câștige un ban. Mi se pare că este dreptul lor, e libertatea lor și mulți dintre ei se bucură de acest lucru și nu vreau ca imaginea să fie proiectată asupra întregii comunități românești din Italia.”

7.12. După acest moment, reclamatul a mulțumit participanților, urmând în afara conferinței de presă, astfel cum rezultă din înregistrarea aflată la dosarul petiției, un dialog.

7.13. (min. 44.26-45.23)

Întrebare: (Imperceptibil; urmează:) „Sunt deja polițiști în Italia?”

Reclamat: „Sunt deja polițiști în Italia și vrem să mărim dispozitivul...”

Întrebare: (Imperceptibil; urmează:) „Ați hotărât asupra...”

Reclamat: „Nu hotărâsc eu acest lucru...Întrebați ministrul de interne dacă știe, bine, da nu promit ...dar întrebați-l pe David chiar acuma...cred că sunt 24 sau 12, nu știu ...întrebați-l pe el, nu știu exact, el știe...”

Întrebare: (Imperceptibil)

Reclamat: „...Ei, sute! ... nu trebuie ... deci, polițiștii români nu vor face treaba polițiștilor italieni, te rog eu...că asta nu a fost *off the record*...polițiștii români colaborează cu autoritățile pentru că, ce se întâmplă...italienii au o problemă...nu îi înțeleg pe ăia ce vorbesc...ăștia ai noștri știu că sunt grupuri organizate care pleacă din România și fac ce făceau în România...(Imperceptibil)...bineînțeles, da...sunt chestiuni specifice de poliție, care nici eu nu pot să...(Imperceptibil)...”

8.1. În drept, analizând faptele reținute în acest caz, Colegiul Director se raportează la CEDO, care, legat de art. 14 privind interzicerea discriminării, a apreciat că diferența de tratament devine discriminare, în sensul art. 14 din Convenție, atunci când se induc distincții între situații analoage și comparabile fără ca acestea să se

bazeze pe o **justificare rezonabilă și obiectivă**. Instanța europeană a decis în mod constant că pentru ca o asemenea încălcare să se producă, „trebuie stabilit că persoane plasate în situații analoge sau comparabile, în materie, beneficiază de un tratament preferențial și că această distincție nu-și găsește nicio justificare obiectivă sau rezonabilă (a se vedea CEDO, 18 februarie 1991, *Fredin c/Suede*, parag. 60, 23 iunie 1993; *Hoffman c/Autriche*, parag. 31; 28 septembrie 1995, *Spadea et Scalabrino c/Italia*; 22 octombrie 1996, *Stubbings et autres c/Royaume-Uni*, parag. 75).

8.2. Reținând în coroborare cu aceste aspecte definiția discriminării, astfel cum este reglementată prin art. 2 alin. (1) din O.G. 137/2000 cu modificările și completările ulterioare, republicată, Colegiul Director se raportează la modul în care sunt întrunite cumulativ elementele constitutive ale art. 2. Pentru a ne situa în domeniul de aplicare al art. 2 alin. (1), deosebirea, excluderea, restricția sau preferința trebuie să aibă la bază unul dintre criteriile prevăzute de către art. 2 alin. (1) și trebuie să se refere la persoane aflate în *situații comparabile*, dar care sunt tratate în *mod diferit* datorită apartenenței lor la una dintre categoriile prevăzute în textul de lege menționat anterior. Așa cum reiese din motivația invocată mai devreme, pentru a ne găsi în situația unei fapte de discriminare, trebuie să avem două situații comparabile la care tratamentul aplicat să fi fost diferit. Subsecvent, tratamentul diferențiat trebuie să urmărească sau să aibă ca efect restrângerea ori înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale ori a drepturilor recunoscute de lege, în domeniul politic, economic, social și cultural sau în orice alte domenii ale vieții publice.

8.3. CEDO a apreciat prin jurisprudența sa că statele contractante dispun de o anumită marjă de apreciere pentru a determina dacă și în ce măsură diferențele între situații analoge sau comparabile sunt de natură să justifice distincțiile de tratament juridic aplicate. (22 octombrie 1996, *Stubbings et autres c/Royaume-Uni*, parag. 75).

8.4. Având în vedere aspectele de mai sus, precum și petiția dată, Colegiul Director al CNCD trebuie să analizeze în ce măsură afirmațiile reclamatului sunt de natură discriminatorie, astfel cum este prevăzut în art. 2 alin. (1) al O.G. nr. 137/2000, republicată.

8.5. Colegiul Director pornind de la premisa statuată prin principiul *testis unus, testis nullus*, conform căruia nu este suficient un singur martor pentru a se stabili adevărul într-un proces, nu poate aprecia izolat forța probantă a afirmațiilor reclamatului, astfel cum sunt preluate de petentă în urma publicării în presă a două articole care redau citate și precizează conținutul afirmațiilor acestuia. (a se vedea *infra* 3.2.-3.4.).

8.6. În determinarea faptei care poate să cadă sau nu sub incidența prevederilor O.G. nr. 137/2000, republicată este necesară individualizarea, particularizarea, singularizarea acesteia, astfel încât conținutul afirmațiilor sau imputărilor să fie verificat.

8.7. Sub acest aspect, coroborând afirmațiile reclamatului, astfel cum sunt precizate *expressis verbis* în plângerea petentei, preluate din ziarurile menționate (a se vedea *infra* parag. 3.2.-3.4), cu înregistrarea audio care cuprinde afirmațiile *ad litteram* ale reclamatului astfel cum au fost făcute de el însuși în cadrul Conferinței de Presă, (a se vedea *infra* parag. 7.3., 7.7.-7.13.), Colegiul Director constată că nu există identitate între afirmațiile apărute în articolele de presă și declarațiile făcute în cadrul Conferinței de Presă, astfel cum au fost înregistrate și anexate la dosarul petiției.

8.8. În acest sens, Colegiul Director reține că afirmațiile „T., a spus că Ministerul Internelor și Reformei Administrative de la București va trimite o echipă de cinci polițiști care să ajute la prinderea și repatrierea romilor care comit infracțiuni în Roma”, „Rolul ofițerilor români va fi acela de a-i instrui pe colegii lor peninsulari în psihologia și modul de operare al romilor care comit infracțiuni”, (Evenimentul Zilei, 1.07.2007), „Premierul C.P.T. a declarat sâmbătă, la Brașov, că mai mulți polițiști români vor fi detașați la Roma pentru a ajuta la prinderea infractorilor romi de naționalitate română și pentru a eradica, în colaborare cu poliția italiană, grupările de tip mafiot ale cetățenilor respectivi” (Gazeta de Sud, 2.07.2007) nu pot fi reținute ca fiind făcute *ad litteram* de reclamat.

8.9. Se reține că acesta, astfel cum rezultă din înregistrarea audio, precizează că dorește să rezolve amplificarea colaborării între cele două ministere de interne în așa fel încât prin trimiterea unui număr suplimentar de polițiști români să fie stăpânită amplificarea fenomenului infracțional. (a se vedea *infra* parag. 7.8.) De asemenea, se reține că reclamatul ulterior precizează că preventiv se va întări dispozitivul de poliție, cooperarea cu autoritățile italiene pentru a încerca frânarea fenomenului. (a se vedea *infra* parag. 7.10.) După conferința de presă, Colegiul Director constată că la întrebările adresate reclamatului cu privire la numărul polițiștilor, acesta indică Ministrul Internelor ca persoană care poate preciza acest aspect (a se vedea *infra* parag. 7.13., răspuns la a doua întrebare), iar cu privire la rolul pe care acești polițiști îl vor îndeplini în Italia, reclamatul subliniază că aceștia colaborează cu autoritățile italiene fără a preciza *expresis verbis* că aceștia vor ajuta la prinderea și repatrierea romilor, la instruirea polițiștilor italieni cu privire la psihologia și modul de operare al romilor sau prinderea infractorilor romi. (a se vedea *infra* parag. 7.13. aliniat final)

8.10. De asemenea, se constată o lipsă de identitate privind afirmația reclamatului „Nu vreau ca românii care vor să muncească în Italia să aibă de suferit din cauza unui grup restrâns de cetățeni de etnie romă” (Evenimentul Zilei, 1.07.2007, a se vedea *infra* parag. 3.3.). Colegiul Director reține din înregistrarea audio că reclamatul a declarat „Eu nu vreau ca din cauza unui grup de oameni, toți românii care muncesc în Italia să sufere” (a se vedea *infra* parag.7.9.). În același sens, față de afirmația „acești romi comit toate infracțiunile posibile (Gazeta de Sud, 2.07.2007, a se vedea *infra* parag. 3.4.). Colegiul Director reține din înregistrarea audio afirmația „din cauza acestor grupuri care comit toate infracțiunile posibile” (a se vedea *infra* parag. 7.7).

8.11. Astfel cum s-a precizat mai sus (a se vedea *infra* parag. 8.2), pentru a ne situa în domeniul de aplicare al art. 2 alin. (1) al O.G. nr. 137/2000 deosebirea, excluderea, restricția sau preferința trebuie să aibă la bază unul dintre criteriile prevăzute de către art. 2 alin. (1) și trebuie să se refere la persoane aflate în **situații comparabile**, dar care sunt tratate în *mod diferit* datorită apartenenței lor la una dintre categoriile prevăzute în textul de lege menționat anterior. Așa cum reiese din motivația invocată mai devreme, pentru a ne găsi în situația unei fapte de discriminare, trebuie să avem două situații comparabile la care tratamentul aplicat să fi fost diferit, în cazul nostru datorită apartenenței etnice, în speță, la etnia romă.

8.12. Analizând declarațiile făcute de reclamat, se reține că în contextul unei întrevederi cu prim-ministrul Italiei, Romano Prodi, (a se vedea *infra* parag. 7.3.) și primarul Romei, Walter Veltroni (a se vedea *infra* parag. 7.7.), partea italiană a

ridicat problema generală a infraționalității generate de români, referindu-se și la persoanele de etnie romă. În acest sens, reclamatul a precizat că este vorba de „români..., cetățeni români de etnie romă” despre care precizează că, „constituie un grup de multe ori cu caracteristici infraționale deosebit de periculoase care se înmulțesc la Roma”. Acesta afirmație trebuie analizată în strânsă legătură cu ipoteza frazei imediat următoare: „Primarul Romei, dar și primul ministru Italian sunt preocupați de acest fenomen în egală măsură cu autoritățile române”.

8.13. Astfel, reținem că reclamatul pune în context informații discutate cu reprezentanți ai autorităților italiene, referitoare la infraționalitatea cetățenilor români și a cetățenilor români de etnie romă, față de care autoritățile străine și-au exprimat preocuparea. În acest context, reclamatul nu transmite în mod necesar propriile judecăți de valoare, ci informații legate de subiecte discutate cu terțe persoane. Se observă în acest sens, că informația transmisă se referă doar la un grup de persoane determinat, care se află în Roma și „care se înmulțesc”; este adevărat, precizându-se apartenența etnică a acestora, însă în contextul în care subiectul discuțiilor cu autoritățile italiene a vizat acest grup particular de persoane. Astfel, afirmația, contextual, nu se referă la întreaga minoritate a romilor din România sau a romilor în general, ci doar la un grup restrâns de persoane.

8.14. În acest sens, afirmația imediat următoare (a se vedea *infra* parag. 7.7. ipoteza finală) pornește de la premisa că nu se dorește ca din cauza unor grupuri care comit infracțiuni să fie afectată imaginea României, respectiv a românilor care muncesc în Italia (a se vedea *infra* parag. 7.9.) sau a întregii comunități românești din Italia (a se vedea *infra* parag. 7.11).

8.15. Reținem în acest sens că potrivit extrasului din comunicarea Reprezentanței permanente a României la UE din data de 23.06.2007, nr. 3335/12.07.2007, referitoare la întâlnirea bilaterală între prim-miniștrii României și Italiei desfășurată la Bruxelles în data de 22 iunie a.c., s-au pus în discuție aspecte de interes prioritar precum „rețelele de cerșetorie, traficul de ființe umane, rețele criminale transfrontaliere, situația comunităților Rome”.

8.16. De asemenea, reținem că potrivit Memorandumului nr. B1-1/10049 din 27.06.2007 cu privire la Convorbirile dlui C.P.T. cu dl. Walter Veltroni, primarul Romei, din 25.06.2007, în cadrul întrevederii „au fost abordate, în principal situația cetățenilor români rezidenți în Italia și în special, în Roma, fenomenul de infraționalitate din cadrul comunității române (p. 1/3)...infraționalitatea și criminalitatea generate de românii din Italia care (n.n.) a devenit o preocupare foarte serioasă pentru autoritățile centrale și locale din Italia... imaginea comunității române în rândul opiniei publice italiene care (n.n.) se înrăutățește tot mai mult” (p. 2/3). „Primarul capitalei Italiei a precizat că, pe de-o parte unii români s-au integrat foarte bine și sunt apreciați în societatea italiană, în timp ce alții creează numeroase probleme statului italian prin numărul mare de infraționalități. A menționat că în Italia trăiesc peste 1 milion de români. În 2006, au fost arestați 4300 de români (urmași de 200 de marocani), iar în primele 5 luni din 2007 au fost arestați 1930 de români (urmași de 180 de marocani)”. În acest context, primarul Romei „a sugerat detașarea unor ofițeri români de poliție în cadrul poliției italiene, în special pentru taberele de romi, combaterea crimei organizate, a traficului de femei și copii, traficului de droguri și a

infracționalității foarte ridicate. Primarul italian a subliniat necesitatea unei intervenții de urgență pentru oprirea fluxului migrator de cetățeni români de origine romă” (p. 2-3).

8.17. Coroborat acestor informații, reținem că autoritățile române au fost informate prin canalele diplomatice despre situația infracționalității cetățenilor români în Italia. Potrivit Infogramei nr. 2766/21.06.2006 a Ambasadei României în Italia, Raportul privind criminalitatea în Italia la nivelul anului 2006, publicat de Ministerul de Interne italian relevă faptul că „dintr-un total de 15 acțiuni de criminalitate, cetățenii români se află pe primul loc în ceea ce privește 6 dintre acestea: omucideri voluntare (15,4% din totalul străinilor), violențe sexuale (16,2% din totalul străinilor), furturi auto (29,8% din totalul străinilor), furturi de locuințe (19,8% din totalul străinilor), furturi calificate (37,0% din totalul străinilor, furturi din magazine 26,9% din totalul străinilor), extorsiuni (15,0% din totalul străinilor). Pentru celelalte activități criminale, deși nu se află pe primul loc, românii se află între primele trei națiuni în ceea ce privește procentul de implicare în aceste fapte. La 31 decembrie 2006, numărul cetățenilor români aflați în detenție, în Italia era de 1650 persoane)”.

8.18. Pe fondul discuțiilor cu autoritățile italiene și a informărilor primite care au vizat în mod specific situația infracționalității, a problemei unor grupuri de persoane de etnie romă, coroborat unor fapte infracționale menționate în mod expres atât în discuțiile cu premierul Italiei, cât și primarul Romei în care s-au menționat tipologii de infracțiuni precum cerșetorie, traficul de ființe umane, rețele criminale transfrontaliere, situația comunităților Roma, taberele de romi, oprirea fluxului migrator de cetățeni români de origine romă, combaterea crimei organizate, a traficului de femei și copii, traficului de droguri, Colegiul Director reține că afirmațiile reclamatului au îmbrăcat forma unor informații care au avut ca premisă și fond datele și îngrijorările autorităților străine în mod explicit referitoare la romi și în contextul infracționalității și nu propriile sale convingeri și judecăți de valoare fundamentate exclusiv de apartenența etnică a persoanelor în discuție.

8.19. Astfel cum reiese din discuțiile purtate cu primarul Romei (a se vedea *infra* parag. 8.15), „imaginea comunității române în rândul opiniei publice italiene se înrăutățește tot mai mult”. Față de aceste considerații, se arată în notele întrevederii, „Șeful guvernului român a exprimat regrete că imaginea României în Italia este afectată de activitățile ilegale ale românilor rezidenți în Roma, prezentate tot mai frecvent de către mass-media din Italia”.

8.20. Colegiul Director reține că pe canale diplomatice, autoritățile române au fost informate cu privire la relatările din mass-media privind situația romilor din Italia. În acest sens, au fost depuse la dosar Infograme ale Ambasadei României în Italia privind relatările din media italiană cu privire la romii din România. Infograma 2980 din 06.07.2007 cu referință „Măsurile autorităților genoveze, după evenimentele din cartierele Bergato și Voltri în care au fost implicați cetățeni de etnie romă” (Il Secolo XIX, Il Giornale), Infograma 2776 din 22.06.2007 cu referință „Incidente între romi și forțele de ordine la periferia orașului Milano” (La Repubblica), Infograma 2766 din 21.06.2006 „Reglare de conturi între grupuri de romi de etnie română” (Il Giornale, Corriere Adriatico), Infograma 706 din 23.02.2007 „Prefectura Romei a decis efectuarea unor controale cu caracter permanent în taberele de nomazi (romi, n.n.) așezate în mod abuziv în Capitală” (Agenția de Știri Alice).

8.21. De asemenea, Colegiul Director reține faptul că situația comunității românești din Italia a devenit de notorietate în urma multor subiecte care au fost relatate pe larg, între care și în mod special situația romilor din România, comunitatea românească și grupuri de persoane de etnie romă din România fiind criticate dur de reprezentanți ai media, precum și de oficiali italieni. De altfel, și mass-media din România a relatat pe larg aceste subiecte („Scandalul asasinării unei italiene de către două prostituate românce redeschide dezbateră privind imigrația”, *Rompres*, 02.05.2007, „Guvernul italian introduce noi măsuri de supraveghere a taberelor de nomazi din Roma și Milano”, *Mediafax*, 17.05.2007; „Autoritățile din Roma vor construi patru tabere speciale pentru grupurile de romi”, *Mediafax*, 18.05.2007; „Polemici în Italia, referitoare la planul guvernului de a muta taberele de romi în afara orașelor”, *Mediafax*, 21.05.2007; „Primarul Romei va discuta la București cu oficialii români despre integrarea taberelor de romi”, *Mediafax*, 24.05.2007; „Primarul Romei vine la București pentru a propune un plan de repatriere a romilor”, *Rompres*, 06.06.2007; „Ciocniri între poliția italiană și romii români excluși dintr-o tabără pentru nomazi la Milano”, *Mediafax*, 22.06.2006; „Violențe între aproximativ 100 de țigani români și poliție joi, la Milano”, *Newsin*, 22.06.2007; „Primarul Romei va discuta cu Adrian Videanu despre repatrierea romilor români din capitala italiană”, *Mediafax*, 25.06.2007; „Oficialii italieni se îndoiesc că romii români vor accepta măsura repatrierii”, *Mediafax*, 26.06.2007; „Opoziția italiană denunță caracterul tardiv al vizitei primarului Romei la București”, *Mediafax*, 26.06.2007; „Italia avertizează România: nu îi vrem pe romii voștri!”, *Rador*, 27.06.2007. Relatări similare au apărut și pe posturile de televiziune. Spre exemplu: „Cerșetori la ei, boieri la noi”, *Antena 1*, ora 23.00, 03.05.2007; „Scandal în străinătate”, *Antena 1*, ora 19.00, 17.06.2007; „Evacuare cu tărăboi”, *Antena 1*, ora 19.00, 22.06.2007; „Confruntări între romi și poliția italiană”, *Realitatea TV*, ora 18.00, 23.06.2007. Presa scrisă: „Românii, huiduiți de italieni după crima de la metroul din Roma”, *Adevărul*, 03.05.2007; „Romii din Italia vor fi mutați la periferia orașelor”, *Atac*, 22.05.2007; „Exasperat de romi, primarul Romei vine la București să rezolve problema”, *Curentul*, 25.05.2007; „Infractorii români, cărașii mafiei”, *Jurnalul Național*, 18.06.2007; „Suntem paraziții Italiei”, *Libertatea*, 22.06.2007; „Videanu vrea să preia în grijă minorii români aflați pe străzile din capitala Romei”, *Curentul*, 26.06.2007; „Roma ne trimite romii acasă”, *Adevărul*, 26.06.2007).

8.22. Or, în acest context, pe fondul larg al informațiilor venite din partea oficialilor italieni, al informațiilor venite pe canalele diplomatice, precum și al imaginii reflectate în mass-media prin care se indică situații generate de cetățeni români, precum și de grupuri de persoane aparținând minorității etnice rome, se poate reține preocuparea reclamatului față de afectarea imaginii întregii comunități românești ce poate fi privită ca justificată. Interpretarea afirmațiilor în sensul în care reclamatul blamează exclusiv comunitatea romă pentru afectarea imaginii României nu poate fi primită de vreme ce acesta se referă la un grup de oameni, care *per se* nu includ exclusiv persoane aparținând etniei rome.

8.23. Raportându-ne la argumentele petentei față de afirmațiile reclamatului cu privire la trimiterea unor polițiști români pentru prinderea și repatrierea romilor, la instruirea polițiștilor italieni cu privire la psihologia și modul de operare al romilor

sau prinderea infractorilor romi (a se vedea *infra* parag. 3.3.-3.4.), Colegiul Director observă că partea italiană a subliniat faptul că ”infracționalitatea și criminalitatea generate de românii din Italia a devenit o preocupare foarte serioasă pentru autoritățile centrale și locale din Italia” și în acest context „primarul Romei a sugerat detașarea unor ofițeri români de poliție în cadrul poliției italiene...” (p. 2-3) (a se vedea *infra* parag. 8.16).

8.24. Trebuie menționat că, astfel cum rezultă din afirmația reclamatului (a se vedea *infra* parag.7.8), se are în vedere amplificarea colaborării între ministerele de interne prin trimiterea unui număr suplimentar de polițiști români în vederea stopării fenomenului infracțional. Față de întrebările cu privire la rolul pe care acești polițiști îl vor îndeplini în Italia, reclamatul subliniază că aceștia colaborează cu autoritățile italiene fără a preciza *expressis verbis* că aceștia vor ajuta la prinderea și repatrierea romilor, la instruirea polițiștilor italieni cu privire la psihologia și modul de operare al romilor sau prinderea infractorilor romi (a se vedea *infra* parag. 7.13. aliniat final raportat la parag. 3.2.-3.4.). De altfel, este de precizat că însuși reclamatul, ca răspuns la întrebările celor din public, declară: „sunt chestiuni specifice de poliție, care nici eu nu pot...” (a se vedea parag. 7.13 aliniat final). Or, în acest context, nu se poate reține o referire expresă la rolul polițiștilor care vizează în mod explicit ca țintă grupul persoanelor care aparțin minorității etnice a romilor.

8.25. Referindu-ne la elementele constitutive ale faptei de discriminare astfel cum este reglementată în art. 2 alin. (1) din O.G. nr. 137/2000, republicată și la obiectul petiției referitoare la acte sau fapte, care în speța noastră îmbracă forma unor afirmații exprimate prin cuvinte, reținem că se fac referiri la grupuri de persoane, cetățeni români de etnie romă, însă în aprecierea tratamentului diferențiat, astfel cum a procedat în jurisprudența sa (a se vedea *infra* parag. 6.16.), Colegiul Director trebuie să analizeze întregul complex de împrejurări în care cuvintele au fost rostite. Colegiul Director nu poate reține din ansamblul afirmațiilor o deosebire/restricție/excludere/preferință datorită originii etnice având ca scop restrângerea sau înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării în condiții de egalitate a drepturilor omului și a libertăților fundamentale ori a drepturilor recunoscute de lege.

8.26. Subsecvent, Colegiul Director se raportează la propria jurisprudență, precum și la cea a ICCJ cu privire la încadrarea unor fapte sau acte care îmbracă forma unor afirmații exprimate prin cuvinte, relevante pentru speța dedusă soluționării.

8.27. ICCJ prin Decizia nr. 3203/2005 a anulat pct. 1 al Hotărârii Colegiului Director nr. 74 din 11.03.2003 privind încadrarea faptei de discriminare potrivit art. 2 alin. (1) și art. 19 din O.G. nr. 137/2000, cu modificările și completările ulterioare.

8.28. Prin Hotărârea nr. 74 din 11.03.2003, Colegiul Director a stabilit că L.L.E. prin articolul intitulat „Rromânia” în care a făcut afirmații dure referitoare la comportamentul cetățenilor români de etnie romă în spațiul Schengen, pe care îi consideră vinovați de imaginea negativă a României, a încălcat prevederile art. 2 alin. (1) și alin. (2) și art. 19 din O.G. nr. 137/2000.

8.29. ICCJ prin Decizia nr. 3203/2005 a reținut că „articolul în discuție are ca punct de pornire opinia exprimată de un înalt oficial european referitor la neajunsurile pe care comportarea unor cetățeni români de etnie romă le poate aduce regimului vizelor pentru România”. A reținut Curtea, „opinia exprimată apare mai

degrabă ca expresie a unei îngrijorări față de percepția în plan european a României și nu exprimarea unei atitudini discriminatorii. Preluând poziția menționată, autoarea editorialului, și-a exprimat părerea în legătură cu faptele reprobabile ale unor cetățeni români ajunși în spațiul Schengen, și nu în mod special cu privire la românii de etnie romă. Instanța a reținut că editorialul incriminat nu a urmărit și nici nu a avut ca efect „restrângerea sau înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării în condiții de egalitate a drepturilor și libertăților fundamentale recunoscute de lege, persoanelor la care se referă și nici nu poate fi considerat propagandă național șovină, instigare la ură rasială și creare a unei atmosfere ostile, degradante sau ofensatoare, îndreptată împotriva cetățenilor români de etnie romă, cerințe esențiale ale legii pentru ca fapta intimitatei-reclamante să constituie discriminare în accepțiunea O.G. nr. 137/2000”.

8.30. În același sens, spre exemplu, prin Hotărârea de revizuire nr. 180/05.07.2007, Colegiul Director a anulat încadrarea faptei de discriminare potrivit art. 2 alin. (1) și alin. (3) și art. 19 din O.G. nr. 137/2000, cu modificările și completările ulterioare, dispuse prin Hotărârea nr. 75/19.04.2005, în ceea ce privește afirmațiile dlui senator G.P. prezentate în cadrul unei emisiuni televizate în care acesta a precizat: „foarte mulți țigani...o rușine cruntă...dacă luăm statisticile infraționalității, din păcate, din cauza lipsei lor de instrucție, din cauza mediului în care trăiesc și a stimulării reciproce, infraționalitatea este de n ori mai mare în rândul acestei etnii”.

8.31. În plângerea îndreptată împotriva hotărârii nr. 75, reclamantul a indicat faptul că spre exemplu, volumul „Țigani-între ignorare și îngrijorare, coordonat de doi reputați sociologi români, Elena și Cătălin Zamfir, apărut la Ed. Alternative la „pagina 93, în tabel cu grafice indică faptul că doar cca. 44% din populația de etnie țigănească știe să citească. Tabelul de la p. 101 ne arată că, în rândul populației țigănești, 16,1% au o profesiune de tip modern, 3,9% au o profesiune de tip tradițional, 79,4% nu au nicio profesiune... La pagina 111, scrie negru pe alb: „La închisoare sunt declarate 1,2% din populația matură (a etniei țigănești), ceea ce reprezintă mai mult decât dublul proporției pe întreaga populație a țării (0,5%). Autorii volumului afirmă: „Creșterea criminalității la nivelul populației de romi și schimbarea caracterului ei sunt de natură a stârni o reacție mai puternică a colectivității... despre cei aflați în străinătate, sociologii citați afirmă: „Imensa majoritate (a celor din etnia țigănească) sunt plecați turistic sau ilegal. (...) Marea majoritate care trec ilegal frontiera în țările occidentale obțin venituri din ajutorul social, cerșit sau activități ilegale/criminale (op. cit., p. 101)”. În acest context, reclamantul a susținut enunțarea unor simple adevăruri sociologice preluate și girate de specialiști de prestigiu.

8.32. Colegiul Director prin Hotărârea de Revizuire nr. 180 a reținut că *statisticile* infraționalității la care s-a referit reclamantul în cadrul emisiunii televizate au fost realizate de sociologi și publicate în cărți de specialitate, nefiind vorba de statistici ale poliției. Contextul în care s-a discutat despre statisticile infraționalității a cuprins și asocierea unor cuvinte precum „fraudă”, „nereguli”, „furțișaguri” cu persoanele de etnie romă, iar nespecificarea sursei sociologice și contextul arătat au condus la concluzia că referirea s-a făcut la statisticile Poliției. Astfel, Colegiul Director a constatat că *fapta nu poate încadrată ca faptă de discriminare* și a revizuit Hotărârea nr. 75 anulând încadrarea faptei corespunzător art. 2 alin. (1) din O.G. nr. 137/2000, cu modificările și completările ulterioare.

8.33. De asemenea, prin Hotărârea nr. 323/28.11.2005, Colegiul Director a constatat că nu se întrunesc elementele faptei de discriminare astfel cum este prevăzută în art. 2 alin. (1) din O.G. nr. 137/2000, republicată, față de afirmația: „Să nu uităm că zeci de avioane au adus în țară romi expulzați din statele civilizate, din cauza infracțiunilor comise. Ei ne fac de râs. Totul este doar o chestiune de educație”.

8.34. Colegiul Director a reținut că este evident că afirmația se referă strict la persoanele de etnie romă care au fost returnate datorită faptelor anti-sociale săvârșite pe teritoriul altor state. Din punctul de vedere al dreptului la libertatea de exprimare, autorul afirmațiilor și-a format propriile convingeri, astfel cum declară „într-un context mediatic justificativ, în sensul că televiziunile de seară erau invadate de reportaje în care ne erau prezentați romi (și apartenența etnică era vizibilă) expulzați din diverse țări europene, persoane care recunoșteau aproape cu mândrie...că „au fost la furat”, cu alte cuvinte oameni pe care propria infracționalitate nu făcea decât să-i amuze...Recunosc că am fost revoltat și, în calitate de cetățean al unei țări care aspiră la o apartenență europeană, m-am simțit într-adevăr „făcut de râs” și am făcut acesta afirmație”.

8.35. Colegiul Director a precizat că „Referindu-ne la situația cetățenilor români din alte state care au fost returnați, trebuie să precizăm că în general motivele returnării sunt, între altele, neîndeplinirea condițiilor de ședere în statele respective, săvârșirea unor fapte anti-sociale, infracțiuni etc. În această situație se pot afla cetățeni români indiferent de naționalitate sau etnie. Persoanele de etnie romă apar ca o minoritate într-o situație aparte datorită gradului de vizibilitate diferit de alte naționalități (etnii), cât și faptului că mass-media acordă o atenție sporită acestui segment de persoane returnate. Colegiul Director a reținut faptul că se atrage atenția asupra unui singur grup de persoane, menționându-se apartenența etnică, însă afirmațiile se referă la persoane care au săvârșit infracțiuni pe teritoriul altor state. Astfel, afirmațiile nu sunt de natură a supune unui tratament injust sau degradant o persoană, un grup de persoane sau o comunitate față de alte persoane, grupuri de persoane sau comunități”.

8.36. Având în vedere aspectele precizate mai sus și revenind la obiectul petiției dedus soluționării, Colegiul Director reține că afirmațiile exprimate de reclamat reprezintă un cumul de informații, rezultat ca expresie a unor îngrijorări firești față de percepția în străinătate a României și a comunității românești din Italia, manifestate de autoritățile străine, în speță prim-ministrul Italiei, primarul Romei, precum și mass-media din Italia. În acest context, reclamatul nu a exprimat o atitudine discriminatorie, ci a transmis informații al căror subiect a fost discutat la nivelul unor înalți demnitari și oficiali care au pus în discuție aspecte legate de infracționalitate și criminalitate, imaginea României precum și explicit grupuri de persoane aparținând etniei rome. (a se vedea *infra* parag. 8.15-8.18., 8.20-8.21).

8.34. Informațiile în discuție, afirmațiile care fac obiectul petiției au ca punct de pornire și ca premisă, nu convingerea intimă a reclamatului, ci preluarea opiniilor și îngrijorările exprimate de reprezentanți ai autorităților italiene referitoare la efectul și modul de abordare al fenomenelor de infracționalitate, criminalitate, precum și a comunităților de romi, tabere ilegale de emigranți, fluxul de migrație etc. (a se vedea *infra* parag. 8.16.-8.17.).

8.35. În acest context, Colegiul Director nu poate reține că reclamatul a urmărit, a avut ca scop restrângerea sau înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării în condiții de egalitate a drepturilor omului și a libertăților fundamentale ori a drepturilor recunoscute de lege, în speță minorității etnice a romilor. Reclamatul s-a referit în mod explicit la comportamentul unor cetățeni români, de etnie romă, din Roma și nu în mod special la românii de etnie romă din România. De asemenea, întregul ansamblu de afirmații se circumscrie abordării fenomenului infrațional și nu unui fenomen infrațional circumscris apartenenței etnice, fapt demonstrat de precizările reclamatului cu privire la amplificarea colaborării între ministerele de interne în abordarea infraționalității fără niciun fel de referire la prinderea și repatrierea romilor, la instruirea polițiștilor italieni cu privire la psihologia și modul de operare al romilor sau prinderea infractorilor romi. În raport cu aceste aspecte, Colegiul Director reține că afirmațiile per ansamblul lor nu au urmărit și nici nu au avut ca efect afectarea unui drept recunoscut de lege persoanelor la care se referă.

8.36. Coroborând aceste aspecte cu faptele care fac obiectul petiției și definiția discriminării astfel cum este prevăzută în art. 2 alin. (1) din O.G. nr. 137/2000 cu modificările și completările ulterioare, republicată, în cauză nu se poate reține întrunirea cumulativă a elementelor privind un tratament de deosebire (restricție, excludere, deosebire, preferință) între persoane care se află în situații comparabile și care sunt tratate în mod diferit și care are ca scop sau ca efect restrângerea ori înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale ori a drepturilor recunoscute de lege, în domeniul politic, economic, social și cultural sau în orice alte domenii ale vieții publice.

8.37. Constatând că afirmațiile în cauză nu pot fi încadrate ca fapte de discriminare în accepțiunea O.G. nr. 137/2000, republicată, devine redundantă analiza incidenței art. 15 din O.G. nr. 137/2000, cu atât mai mult cu cât în speță nu s-a putut reține scopul sau urmărirea restrângerii sau înlăturării recunoașterii, folosinței sau exercitării în condiții de egalitate a drepturilor omului ori a unor drepturi recunoscute de lege, ceea ce determină implicit neîndeplinirea unei cerințe esențiale a legii în vederea constatării faptei prevăzute la art. 15, respectiv: „Constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, dacă fapta nu intra sub incidența legii penale, orice comportament manifestat în public, având caracter de propagandă naționalist-șovină, de instigare la ura rasială sau națională ori acel comportament *care are ca scop sau vizează* atingerea demnității ori crearea unei atmosfere de intimidare, ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare, îndreptat împotriva unei persoane, unui grup de persoane sau unei comunități și legat de apartenența acestora la o anumită rasă, naționalitate, etnie, religie, categorie socială sau la o categorie defavorizată ori de convingerile, sexul sau orientarea sexuală a acestuia”.

Față de cele de mai sus, în temeiul art. 20 alin. (2) din O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată, cu majoritate de voturi (5 voturi pentru și 2 împotriva) ale membrilor prezenți la ședință,

**COLEGIUL DIRECTOR
HOTĂRĂȘTE:**

1. Faptele prezentate nu constituie acte de discriminare conform O.G. nr. 137/2000, privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și aprobările ulterioare, republicată;
2. Clasarea dosarului;
3. Se va răspunde petentei în sensul celor hotărâte;
4. O copie a hotărârii se va transmite părților, Romani CRISS – Centrul Romilor pentru Intervenție Socială și Studii și dl C.P.T..

Opinie separată a membrilor în Colegiul Director, István Haller și Asztalos Csaba Ferencz:

1. Dl. C.P.T. s-a referit în mod expres la apartenența etnică a unor persoane acuzate de comiterea unor infracțiuni grave. Această afirmație nu a fost susținută de probe (date statistice privind apartenența etnică a persoanelor condamnate pentru comiterea unor infracțiuni în Italia, eventual modalitatea prin care s-a stabilit apartenența etnică a persoanelor în cauză), din contră, datele existente și depuse la dosar de reprezentantul dlui C.P.T. se referă în exclusivitate la cetățenia infractorilor (ceea ce se poate stabili pe baza actelor de identitate).

2. Din analiza tehnicii de comunicare se poate constata codificarea mesajului către opinia publică. Prima data se face o referire la „români”, dar această referire este imediat corectată: „atenție, spun, de cetățeni români de etnie romă”, caracteristică pe care o are „un grup de multe ori cu caracteristici infracționale deosebit de periculoase”. Afirmațiile următoare se referă la „aceste grupuri”, definite anterior ca fiind alcătuite din persoane de etnie romă. În interiorul discursului se face și o nouă referire la romi („din cauza fenomenelor legate de slaba capacitate de inserție socială a romilor apar aceste fenomene”), pentru a întări mesajul. Se poate constata că presa, prin articolele publicate, nu a transmis o informație eronată către opinia publică românească, ci una decodificată.

Ori de câte ori se referă la victimele imaginii create de infracționalitate, dl C.P.T. menționează „români” („nu vreau ca lucrurile acestea să devină o frână în calea românilor care doresc să meargă acolo”).

3. Jurisprudența CEDO, în situația în care o exprimare a vizat unele comunități etnice (și nu doar reputația unor persoane), este una consecventă. Astfel, CEDO a declarat inadmisibile cererile lui Glimmerveen și Hagenbeek împotriva Olandei (cererile nr. 8348/78 și nr. 8406/78), în care doi membri ai unui partid politic au declarat necesitatea de a expulza din țară toți muncitorii imigranți de culoare și alte măsuri asemănătoare, fiind condamnați pentru răspândirea de idei rasiste. CEDO a scos în evidență faptul că art. 10 alin. (2) al Convenției europene a drepturilor omului prevede că persoana care exercită libertatea sa de exprimare își asumă astfel îndatoriri și obligații. CEDO a arătat: „Reclamanții urmăresc înainte de toate să se prevaleze de articolul 10 pentru ca, întemeindu-se pe Convenție, să treacă la activități contrare literei și spiritului acesteia și care, dacă ar fi îngăduite, ar contribui la

distrugerea acestor drepturi și libertăți” (Decizia CEDO din 11.10.1979). O decizie similară a fost adoptată în cazul unor declarații bazate pe „mândria rasială” a germanilor (*Kühnen împotriva Germaniei*, Cererea nr. 12194/86, Decizia din 12.05.1988).

CEDO, prin jurisprudență, arată că discriminarea etnică este atât de gravă, întrucât în situația acestui tip de discriminare se poate invoca, în unele situații, și art. 3 al Convenției europene a drepturilor omului referitor la tratamente inumane ori degradante (cazul *Asiaticilor din Estul african împotriva Regatului Unit*).

Totodată, jurisprudența CEDO arată că o declarație factuală neadevărată, care afectează dreptul la demnitate, depășește limitele libertății de exprimare (cazul *McVicar împotriva Regatului Unit*, Cererea nr. 46311/99, Decizia din 07.05.2002, cazul *Strângu și Scutelnicu împotriva României*, Cererea nr. 53899/00, Decizia din 31.01.2006).

4. Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială, adoptată de Adunarea generală a ONU la 21 decembrie 1965 și ratificată de România prin Decretul nr. 345 din 14.07.1970, prin art. 4, solicită ca statele părți să condamne „orice propagandă [...] care se inspiră din idei sau teorii bazate pe superioritatea unei rase sau unui grup de persoane de o anumită culoare sau de o anumită origine etnică”, iar prin art. 7 statele semnatare „se angajează să ia măsuri imediate și eficace [...] pentru lupta împotriva prejudecăților ce duc la discriminare rasială și pentru a favoriza înțelegerea, toleranța și prietenia între națiuni și grupuri rasiale și etnice”. Potrivit Legii nr. 612 din 13 noiembrie 2002, victimele discriminării rasiale (conform Convenției internaționale privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială) se pot adresa către Comitetul pentru Eliminarea Discriminării Rasiale (ONU).

5. La orice analiză privind **restricția unui drept**, trebuie verificate trei elemente componente ale restricției: (a) să fie prevăzută de lege, (b) să aibă un scop legitim și (c) să fie necesară într-o societate democratică. În cazul în care există un conflict între două drepturi (în cazul de față între libertatea de exprimare și dreptul la demnitate), trebuie analizate cele trei elemente ale restricției pentru fiecare drept în parte.

5.1. Privind **libertatea de exprimare**, garantată prin art. 30 al Constituției României, restricția (a) este prevăzută de lege (chiar de Constituția României, art. 30 alin. (6)-(7), dar și de art. 15 al O.G. 137/2000 republicată), (b) are un scop legitim protejând dreptul la demnitate, (c) este necesară într-o societate democratică, întrucât astfel de declarații formează acele stereotipuri care stau la baza discriminării în diferite domenii (domeniul egalității în activitatea economică, al accesului la servicii și în locurile publice, al libertății de circulație, al liberei alegeri a domiciliului). Imaginea creată prin declarație, cea a romului infractor, este similară cu imaginea evreului răufăcător (*Andrei Oișteanu*: Imaginea evreului în cultura română. Studiu de imagologie în context est-central european, Ed. Humanitas, 2001), cu efecte deosebit de grave în societate. Astfel de generalizări au stat la baza conflictelor violente colective îndreptate împotriva romilor din perioada decembrie 1989 și 1994, dintre care unele au fost soluționate – datorită discriminării etnice aplicate de autoritățile din România în cursul cercetărilor penale – de CEDO (cazul *Moldovan și alții v. România*, cazul *Gergely v. România*, cazul *Kalanyos și alții v. România*).

5.2. Privind **dreptul la demnitate** garantat prin art. 1 alin. (3) al Constituției României („România este stat de drept, democratic și social, în care demnitatea

omului, drepturile și libertățile cetățenilor, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme, în spiritul tradițiilor democratice ale poporului român și idealurilor Revoluției din decembrie 1989 și sunt garantate”), (a) restricția acestui drept nu este prevăzută în mod expres de nicio prevedere legală, dar se poate interpreta că asigurarea libertății de exprimare (art. 30 al Constituției României) limitează practic acest drept [nu trebuie însă omis faptul că alin. (6) al art. 30 al Constituției prevede: „Libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viața particulară a persoanei nici dreptul la propria imagine”, motiv pentru care Curtea Constituțională a României, prin Decizia nr. 62/18.01.2007, a anulat abrogarea insultei și calomniei din Codul penal al României], (b) restricția nu are un scop legitim, întrucât astfel de declarații nu produc efecte pozitive, nu ajută la combaterea infracționalității comise de cetățenii români din Italia, (c) restricția nu este necesară într-o societate democratică, din contră, pune în pericol, cum a constatat și CEDO în repetate cazuri, însăși bazele democrației.

Decizia nr. 62/18.01.2007 a Curții Constituționale consideră că dreptul la demnitate este una dintre valorile supreme: „Obiectul juridic al infracțiunilor de insultă și calomnie, prevăzute de art. 205 și, respectiv, art. 206 C.pen., îl constituie demnitatea persoanei, reputația și onoarea acesteia. Subiectul activ al infracțiunilor analizate este necircumstanțiat, iar săvârșirea lor se poate produce direct, prin viu grai, prin texte publicate în presa scrisă sau prin mijloacele de comunicare audiovizuale. Indiferent de modul în care sunt comise și de calitatea persoanelor care le comit – simpli cetățeni, oameni politici, ziarști etc. – faptele care formează conținutul acestor infracțiuni lezează grav personalitatea umană, demnitatea, onoarea și reputația celor astfel agresați. Dacă asemenea fapte nu ar fi descurajate prin mijloacele dreptului penal, ele ar conduce la reacția *de facto* a celor ofensați și la conflicte permanente, de natură să facă imposibilă conviețuirea socială, care presupune respect față de fiecare membru al colectivității și prețuirea în justa măsură a reputației fiecăruia. De aceea, valorile menționate, ocrotite de Codul penal, au statut constituțional, demnitatea omului fiind consacrată prin art. 1 alin. (3) din Constituția României ca una dintre valorile supreme”.

În consecință, referirea la apartenența etnică a unor persoane acuzate de săvârșirea unor infracțiuni constituie faptă de discriminare conform art. 2 alin. (4) și art. 15 din O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor faptelor de discriminare (republicat), declarațiile reclamatului aduc atingere demnității persoanelor aparținând comunității rome.

VII. Modalitatea de plată a amenzii – Nu este cazul

VIII. Calea de atac și termenul în care se poate exercita

Prezenta hotărâre poate fi atacată la instanța de contencios administrativ, potrivit O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare, republicată și Legii nr. 554/2004 a contenciosului administrativ.

Membrii Colegiului Director prezenți la ședință

Președinte: Csaba Ferenc ASZTALOS

Membru: Dezideriu GERGELY

Membru: István HALLER

Membru: Gheorghe IONIȚĂ

Membru: Dragoș NIȚĂ

Membru: Paula Roxana TRUINEA

Membru: Ana Monica VASILE

Data redactării: 27.07.2007